

INVALSHOEK**Je liefste wens**

▶ Als je iets heel graag wilt hebben, dan heb je er veel voor over om dat te krijgen. Een onvervulde wens heeft grote invloed op je leven. Je kunt er somber door worden. Niets lijkt meer leuk. Je kunt alleen maar denken aan wat je mist. Het helpt wel als anderen begrijpen wat jou zo bezig houdt. Het kan ook goed zijn om vol te houden, soms tegen beter weten in.

I SAMUËL 1:1-2:10**Het lied van Hanna****Een nieuw antwoord op oude wensen**

In de Hebreeuwse Bijbel volgt het boek Samuël op Richteren. Het is goed om dit in het achterhoofd te houden als je begint te lezen in I Samuël 1. Het boek Richteren heeft namelijk een open einde. Het slot is heel treurig. Er is van alles fout gegaan en er is niemand die een oplossing lijkt te kunnen bieden. 'Er was geen koning in die dagen', zo is in Richteren herhaaldelijk vastgesteld. Dat suggereert dat zo iemand er dan maar moet komen in Israël.

Het begin van het verhaal van de geboorte van Samuël doet sterk denken aan wat eerder werd verteld over Simson in Richteren 13. Dat was in de tijd van Filistijnse onderdrukking. Met de onverwachte geboorte van Simson (ook zijn moeder was onvruchtbaar) werd de verwachting gewekt dat er bevrijding zou komen. Ondanks al het door Simson ontketende geweld is het daar niet van gekomen. Nu wordt er weer een nieuw begin gemaakt. Net als in Richteren 13 wordt de aanstaande vader uitgebreid voorgesteld met vermelding van zijn afkomst. Zijn naam alleen al is veelbelovend: Elkana, dat betekent 'God is een schepper'. Als er iemand een nieuw begin kan maken, dan is God het. Ook de herkomst van Elkana klinkt positief. Hij is iemand 'uit het gebergte van Efraïm'. De

laatste keer dat we iemand daarvandaan tegenkwamen, was in Richteren 19:16. De daar genoemde man uit het gebergte van Efraïm was de gunstige uitzondering tussen de mensen in Gibeā die het niet zo nauw namen met de regels van de gastvrijheid.

De kinderwens

De situatie van Hanna roept eveneens oude verhalen in herinnering. Haar naam betekent 'de begenadigde', maar daar heeft ze tot dusver weinig van gemerkt. Ze is kinderloos en moet aanzien dat de andere vrouw van haar echtgenoot wel kinderen krijgt. Hanna lijkt op Sara. En zoals Sara de minachting van Hagar met haar zoon Ismaël voelde, zo wordt Hanna gekrenkt door Peninna met al haar zonen en dochters. Op deze manier halen Hagar en Peninna hun gram over het feit dat zij zich in ander opzicht de mindere voelen. Hagar was Sara's slavin en Peninna moest op haar beurt elk jaar ervaren dat Elkana een duidelijke voorkeur voor Hanna had. De verhoudingen liggen scheef, ook tussen Elkana en Hanna. Hij probeert haar te troosten door te zeggen: 'Ben ik u niet meer waard dan tien zonen?' Daaruit blijkt dat hij zich niet echt in Hanna kan verplaatsen. Zij wil niet alleen ontvangen, maar ook iets geven. Beseft hij niet dat Hanna zichzelf zoveel meer waard zou vinden als zij ook kinderen zou krijgen? Waarom zegt hij ook niet dat zij(!) hem meer waard is dan tien zonen?

Luisteren

Er wordt slecht naar Hanna geluisterd. Peninna heeft alleen oog voor haar eigen status en Elkana is een matig trooster. In de tempel te Silo komt Eli vanaf zijn stoel ook al tot een snel en oppervlakkig oordeel over dat op het eerste gezicht merkwaardige gedrag van Hanna. Als hij dan toch de moeite neemt om haar verhaal aan te horen, komt de omslag in het verhaal. Eli doet zijn naam, '(de Here) is mijn God', eer aan en zegt in

naam van God dat dit gebed niet onverhoord zal blijven. Wanneer zij dan inderdaad een zoon krijgt, geeft zij (niet Elkana! net als bij Simson doet de moeder het) hem een passende naam: Samuël. In vers 20 wordt dat uitgelegd met een verwijzing naar het Hebreeuwse werkwoord 'bidden' (het kind is van God gebeden). Letterlijk betekent de naam Samuël 'zijn naam is God'. Hoe dan ook, uit de geboorte van Samuël blijkt dat God luistert en woord houdt. Dat laatste geldt overigens ook voor Hanna. Tegenover de verhooring van haar gebed staat dat zij de gedane gelofte gestand doet: ze wijdt Samuël aan de dienst aan God. Ten teken daarvan wordt het haar van de jongen niet geknipt. Dat doet opnieuw denken aan Simson. De vraag komt dan vanzelf op of het nu beter zal gaan. Zal Samuël beter luisteren naar God dan Simson deed?

Zingen

Hanna die eerst zo diep treurig was en woordeloos weende, zingt nu vrolijk het hoogste lied. Men zou misschien verwachten dat ze er moeite mee had om haar zoon-tje af te staan voor de tempeldienst. Ze klinkt hier echter als een moeder die met een gerust hart vast stelt dat haar kind goed terecht komt. Ze ziet het nu helder voor zich: God brengt uiteindelijk alles terecht. Hoogmoed, grootspraak, geweldenaar, daarmee red je het niet. Aan wat er met haar is gebeurd, kun je zien dat wie terneergeslagen is niet hoeft te wanhopen. Ze eindigt haar lied met een verwijzing naar een mogelijk toekomstige koning: God zal hem de kracht verlenen om verlossing en recht te brengen voor wie onderligt. Het lied van Hanna zal voor alle koningen een toetssteen zijn. Samuël zal een belangrijke rol spelen bij het vervullen van de wens van het volk om zo'n koning te krijgen.

Klaas Spronk

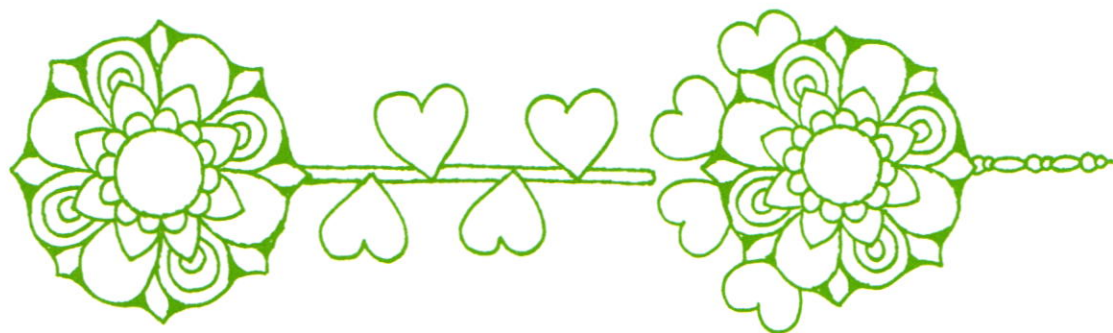
Liturgische notities zie blz. 11

Op een dag waren we weer eens in Silo. Daar gaan we elk jaar heen om te bidden en offers te brengen in de tempel. Opeens hield ik het niet meer uit. Ik kon mijn tranen niet bedwingen. Ik viel op mijn knieën en ik bad en hilde tegelijk. 'God', zei ik, 'als ik een zoon krijg, dan mag hij uw tempeldienaar worden. Help me, God!' Eli, de tempelpriester, stond van een afstandje naar mij te kijken. Hij wist niet zo goed wat hij met me aan moest. Hij dacht dat ik dronken was en wilde me wegsturen. Maar toen zag hij mijn tranen. Ik zei: 'Nee, wijn heb ik niet gedronken. Ik heb gebeden. Ik heb God gezegd waar ik zo naar verlang'. Eli keek mij aan. Toen zei hij iets heel moois: 'God hoort jouw verlangen, daar kun je op vertrouwen!' Het deed me goed, dat hij dat zei. Toen we weer naar huis gingen, voelde ik me anders. En daarna... oh, wat was ik blij toen mijn buik dik begon te worden. Mijn gebed was verhoord. Ik kreeg een kind!

Nu is mijn zoon al een grote jongen. Samuël heet hij. Dat betekent: God heeft gehoord. Met die naam zeggen wij dat we God dankbaar zijn voor hem. Toen hij klein was, woonde hij gewoon bij ons thuis. Maar toen hij groot genoeg was, zijn we met hem naar Eli gegaan. Ik zei tegen Eli: 'Weet u nog dat ik aan het

bidden was? Nu is mijn gebed verhoord, ik heb een zoon gekregen! En nu maak ik mijn belofte waar: Samuël, mijn zoon, zal uw tempeldienaar worden'. Eli wist even niet wat hij moest zeggen, hij maakt dat niet zo vaak mee. Maar toen keek hij mij vriendelijk aan. 'Daar doen jullie goed aan', zei hij. Hij legde zijn arm om Samuël heen en zei: 'Jij wordt vast een prima hulpriester!' Samuëls ogen straalden toen Eli dat zei. Later namen we afscheid. Of dat makkelijk was? Nee, dat niet, maar ik weet zeker dat dit goed is. Toen ik geen kinderen kon krijgen, voelde ik mij wanhopig, alsof ik helemaal niet meetelde. Maar nu: het is alsof God mij heeft laten opstaan, mij op mijn benen heeft gezet en tegen mij heeft gezegd: 'Jij telt mee, jij bent net zo belangrijk als ieder ander! Mensen die trots en uit de hoogte doen, hebben het niet voor het zeggen, al denken ze van wel.' Ik ben God heel dankbaar dat mijn leven zo veranderd is. Daarom is het goed dat Samuël nu in Gods huis gaat werken. Nog elke dag kan ik wel zingen en juichen. Ja, ik ben blij met mijn naam, want God is echt genadig!

Henriëtte Hoogenkamp

LITURGISCHE NOTITIES

Elfde zondag van de zomer

Kind op Zondag start vandaag al met de serie verhalen uit de bijbelboeken I en II Samuël over de profeet Samuël en de koningen Saul en David. Het *Oecumenisch Leesrooster* begint met deze serie op zondag 21 september. *Kind op Zondag* koos voor deze afwijking van het leesrooster, omdat zo met de kinderen uitgebreid aandacht kan worden besteed aan de hoofdstukken 1 en 2 uit I Samuël.

De lezingen volgens het *Oecumenisch Leesrooster* zijn uit Deuteronomium 4:1-2,9-20 en Marcus 8:27-9:1. Naast de lezing uit I Samuël 1-2:10 kan uit het Nieuwe Testament worden gekozen voor de gelijkenis over het gebed van de Fari-zeeër en de tollenaar uit Lucas 18:9-14.

Daarin komt ook het element over de verhoging van de vernederde voor uit Hanna's loflied.

Vandaag kan in de liturgie extra aandacht worden gegeven aan het bidden. Van Hanna leren we dat bidden is: stem geven aan diepe verlangens. Haar verhaal vertelt ook iets over volhouden. Als je samen bidt, betekent dat ook dat je goed naar elkaar moet luisteren; beter dan Eli deed. *Suggesties liederen*: De psalm van de zondag is Psalm 70. Die is Hanna op het lijf geschreven: een hartstochtelijk gebed om redding van iemand die bespot wordt, om een wending van het lot. De psalmist hoopt ooit weer vrolijk een lied in te zetten. Bij Hanna werd het werkelijkheid. Andere geschikte liederen zijn: Psalm 22:11

(over het betalen van de geloften); Gezang 9 (de lofzang van Hanna); Gezang 50:3 (bij Lucas 18); Gezang 121 (met elementen uit de lofzang). Het lied van de zondag is Gezang 290

Suggesties kinderliederen: 'Die in de hemel woont, lacht', *Zingen van het licht*, lied 3 (Kok). 'Hanna', *Zingen van het licht*, lied 8. 'Het lied van Hanna', *Zingen van het licht*, lied 9. 'Het lied van Hanna', *Zing alle dagen II*, lied 34 (NZV). 'Samuël (1)' en 'Samuël (2)', *Bijbelliederen voor jonge kinderen III*, lied 14 en 15 (Boekencentrum). 'Lied van Hanna', *Met de muziek mee*, lied 65a (Narratio). Het lied van de week (school) is Psalm 77.

Klaas Spronk

INVALSHOEK

Wat zonde nou!

► Het is zonde als je goede mogelijkheden hebt en die niet benut. De tempel in Silo is in Israël de plaats waar mensen dicht bij elkaar en dicht bij God kunnen komen. De priesters spelen daarbij een centrale rol. De zonen van Eli, die zijn priesterwerk zouden moeten voortzetten, gebruiken hun macht echter niet om anderen te helpen. Ze worden er alleen zelf beter van. Zonde!

I SAMUËL 2:11-36

Het wangedrag van Eli's zonen

Wat een verschil!

De lezing begint met een eenvoudige mededeling. Elkana gaat samen met Hanna naar huis, in Rama. Ze laten hun zoon Samuël achter in de tempel in Silo. Hij is nu in dienst van de Heer en staat onder het toezicht van Eli. Deze priester neemt de rol van de ouders over. Wat moet dat worden?! Eli lijkt niet zo'n goede opvoeder. In ieder geval heeft hij het er wat betreft zijn zonen niet zo best afgebracht. Kan er bij zo iemand als Eli nog wat terecht komen van de dienst aan de Eeuwige? Daarover gaat het in hoofdstuk 3. Dan zal blijken dat Eli een positieve rol zal spelen als middelaar wanneer Samuël wordt geroepen door God. In de lezing van deze zondag gaat het vooral om het contrast tussen de zonen van Eli en zijn pleegzoon Samuël.

De zonen van Eli waren al genoemd aan het begin van het boek. Ze hebben bijzondere namen: Hofni en Pinechas. Wat hun namen precies betekenen, is niet zeker. Het doet ook niet zo ter zake. Wat belangrijker is, is dat ze in Hebreeuwse oren vreemd klinken, om precies te zijn: Egyptisch. Dat roept bepaalde associaties op. Je zou het kunnen vergelijken

ken met wanneer wij bijvoorbeeld Duitse namen horen, zeg: Heinz en Peter-Franz. Wie geeft zijn zonen nu zulke namen? Zo word je in het centrum van de eredienst voor de Heer, die zijn volk uit Egypte bevrijdde, nota bene geconfronteerd met namen die herinneren aan dat oude diensthuis. Het lijkt wel of Eli er nog niet helemaal los van is. Zijn zonen storen zich ook niet aan de wetten die God gaf onderweg van Egypte naar het Beloofde Land. Ze vergripen zich aan de offers bestemd voor God en aan de vrouwen die dienst doen bij het heiligdom. Men suggereert wel dat deze vrouwen tempelprostituees waren. Dat is echter allerm minst zeker. Duidelijk is wel dat zij, net als Samuël, in dienst van de Heer waren. Priesters zoals Hofni en Pinechas moesten hen leiding geven. In plaats daarvan eigenden zij zich hen toe, net als de offers. Zo maken ze van de eredienst een schandalige wanvertoning. Ze helpen de mensen niet om hun relatie met God te versterken. In plaats daarvan staan ze tussen God en de mensen in. Het is een wonder dat Samuël daar geen hinder van lijkt te ondervinden. Ondanks alles staat hij dicht bij God: 'hij groeide op bij de Heer' (vers 21). Het wordt in de Bijbel bijna nooit van een mens gezegd dat hij of zij 'bij de Heer' is. Zo'n intense relatie met God kwamen we tot dusver alleen tegen bij Henoeh, Abraham en Mozes. Het is veelbelovend en het wordt ook herkend, want in tegenstelling tot Hofni en Pinechas krijgt Samuël steeds meer aanzien bij de mensen. Het doet denken aan wat in Lucas 2:52 over de jonge Jezus wordt gezegd.

Zegen en vloek

Eli zit erbij en lijkt zijn ogen te sluiten voor het wangedrag van zijn zonen. Halverwege de lezing worden we eraan herinnerd dat de

ouders van Samuël heel wat zorgzamer zijn. Elk jaar komen zij offers brengen voor de Heer en nemen nieuwe kleren voor hun zoon mee. Nu komt Eli onverwacht in actie. Het lijkt erop alsof hij wat betreft zijn eigen zonen de moed heeft opgegeven, maar inziet dat er met Samuël een goed nieuw begin gemaakt kan worden. Hij geeft opnieuw zijn zegen. Hanna wordt daarna nog verblijd met drie zonen en twee dochters. Dit staat in schril contrast met wat Eli te wachten staat. Zijn familie wordt vervloekt: zijn zonen zullen voortijdig sterven. Het priesterschap is bij de familie van Eli niet in goede handen. Hij zal het aan een ander moeten overdragen.

De man Gods

Degene die de vreselijke boodschap overbrengt aan Eli wordt 'man Gods' genoemd. Hij heeft geen naam. We worden hier herinnerd aan het vorige optreden van zo'n 'man Gods', namelijk in het verhaal van de aankondiging van de geboorte van Simson. Daar had hij nog hoopvolle woorden gesproken over het begin van de bevrijding van de Filistijnen. Hier wordt die blijde verwachting gesmoord in het ongeluk dat Eli en zijn zonen over zich hebben afgeroepen. God heeft een nieuw begin gemaakt bij de bevrijding uit Egypte, maar Hij verwacht wel dat zijn volk daarop inspeelt en niet dat men tegenwerkt en alles bij het oude laat. De Egyptisch klinkende namen Hofni en Pinechas gaven het al aan.

De naam van Samuël wordt hier nog niet genoemd, maar de verwachtingen rondom zijn persoon spelen mee op de achtergrond. Nog even en de 'man Gods' krijgt een naam.

Klaas Spronk

Liturgische notities zie blz. 18

ren? Hoe voel jij je als iets misgaat omdat je iets deed, terwijl je gewaarschuwd was om het niet te doen?

4–8 jaar naar keuze

- *De nieuwe jas*: Samuël krijgt ieder jaar een nieuwe jas van zijn moeder. Ieder jaar is de jas een stukje groter en wordt er wat meer van Samuël verwacht. U tekent vijf jassen, iedere jas een stukje groter dan de vorige. De jassen zijn voor kinderen van 4, 5, 6, 7 en 8 jaar. Wat wordt van kinderen van die leeftijd verwacht? De kinderen tekenen of schrijven het in de jas. Bijvoorbeeld kinderen van 4 moeten zichzelf aankleden, kinderen van 6 moeten leren lezen en helpen met afwassen.
- *Schilderij*: De kinderen vouwen een tekenvel doormidden. Op de ene helft laten ze een druppel verf vallen. Wat zonde nou, een vlek! Dan vouwen ze het papier dubbel. Wat is het geworden? Ze maken van de vlekken een mooi schilderij.
- *Zorgen voor*: U maakt kaartjes met tekeningen van een schoen, een fiets, een boek, een hond, een kind e.d. De kaartjes liggen

omgekeerd op tafel. Om de beurt mogen de kinderen een kaartje pakken. Ze kijken wat erop staat en vertellen dan hoe ze ervoor zorgen. De andere kinderen mogen aanvullen.

9–12 jaar naar keuze

- *Gedicht maken*: De kinderen worden in groepjes verdeeld. Ieder groepje bedenkt een situatie waarbij iets mis gaat en maakt hier een coupletje van vier regels over. Het refrein van het lied luidt: 'Wat zonde nou, wat jammer nou, het gaat zo echt niet goed. Kun jij me niet vertellen hoe het anders moet!' De kinderen zeggen hun couplet met het refrein op en wijzen iemand aan die de vraag probeert te beantwoorden. De andere kinderen mogen aanvullen.
- *De betekenis van namen*: De kinderen schrijven de namen op die voorkomen in het bijbelverhaal. Wat betekenen de namen (opzoeken in naamwoordenboek, zie ook de pagina 'Aantekeningen')? Passen die namen bij de personen? Weten ze ook wat hun eigen naam betekent? Ze zoeken hun naam op. Past hun naam bij hen?

- *Zorgen voor*: Sommige mensen/dieren/dingen zijn zo belangrijk voor je, dat je er goed voor wilt zorgen. Welke zijn dat? De kinderen schrijven het op of maken er een tekening van en stoppen die in de lege kooi.

Terug in de kerk

Afhankelijk van de gekozen werkvorm laten de kinderen zien wat ze gemaakt hebben of zeggen ze hun zelfgemaakte couplet op.

Samen delen

Gebod: Dank U God dat U ons Uw schepping toevertrouwd heeft. Wilt U ons helpen om er goed voor te zorgen. Leer ons elkaar in liefde op onze verantwoordelijkheid te wijzen. Amen.

Collecte: Zie voor het collectedoel de actie voor Ethiopië op blz. 3.

Tot ziens

Zingen: 'Afscheidslied' of ander slotlied, zie de gebruikswijzer *Werken met Kind op Zondag*. De kaars wordt uitgeblazen.

ideeën: duo decimo en redactie
Kind op Zondag

LITURGISCHE NOTITIES

Dertiende zondag van de zomer

Kind op Zondag is vorige week al gestart met de serie verhalen uit de bijbelboeken I en II Samuël over de profeet Samuël en de koningen Saul en David. Het Oecumenisch Leesrooster begint met deze serie op zondag 21 september. Kind op Zondag koos voor deze afwijking van het leesrooster, omdat zo met de kinderen uitgebreid aandacht kan worden besteed aan de hoofdstukken 1 en 2 uit I Samuël.

De lezingen volgens het *Oecumenisch Leesrooster* zijn uit Jesaja 45:20–25 en Marcus 9:14–29. De lezing uit I Samuël 2:11–36 kan worden gecombineerd met een nieuwtestamentische lezing waarin

Jezus zich kritisch uitlaat over de geestelijke leidslieden van zijn tijd. Daarvan zijn er genoeg. Men kan het accent ook leggen bij de verwachtingen die men koppelt aan de jonge Samuël en dat verbinden aan het vers over Jezus in Lucas 2:52. *Liederen*: De psalm van de zondag is Psalm 74. Die sluit goed aan bij de neergang van Gods heiligdom. Het is een oproep aan God om zijn volk, zijn oude liefde, niet te vergeten. Het betreft hier weliswaar een reactie op de vernietiging van de tempel van Salomo, maar de lijn naar de eerdere neergang onder de zonen van Eli is eenvoudig te trekken. De toepassing op het heden ligt hier ook voor de hand: men kan zich bezinnen op de huidige situ-

atie en status van de eredienst en van de mensen die aangesteld zijn om de eredienst te bevorderen. In de liturgie krijgt dat vooral een plaats in het drempelgebed: wie zijn wij dat wij voor Gods aangezicht mogen verschijnen. Mooie liederen daarbij zijn Psalm 15 en 19 (slot) en de Gezangen 306, 313, 320 en 321. Het lied van de zondag is Gezang 297.

Suggesties kinderliederen: 'Eli en zijn zonen', *Bijbelliederen voor jonge kinderen III*, lied 16 (Boekencentrum). Het lied van de week (school) is Gezang 311.

Klaas Spronk

INVALSHOEK

Wie roept mij?

► Het is heerlijk als iemand je liefdevol bij je naam noemt. Er is wederzijds herkenning en erkenning. Het kan de inzet zijn van iets nieuws. Het betekent wel dat je goed moet luisteren en durven reageren. Wie zich zo aangesproken voelt, weet zich geroepen en geïnspireerd om aan te pakken.

I SAMUËL 3:1-21

De roeping van Samuël

Zien – horen – zien

Het verhaal van de roeping van Samuël draait om het wonderlijke gebeuren van God die een mens, een jongetje nog, aanspreekt en belast met een zware boodschap aan zijn leermeester. Het gaat echter niet alleen over het horen van God, maar ook over de vraag of er iets van Hem is te zien. Aan het begin van het hoofdstuk staat het naast elkaar: 'het woord van de Heer was schaars' en: 'visioenen waren niet talrijk'. Daarna gaat het vooral over het zien, of liever: over hoe weinig men ziet. Eli is blind geworden. Meer in het algemeen zou men kunnen spreken over een 'Godsverduistering'. Die is echter niet volledig: 'Nog was Gods lamp niet uitgegaan'. Dan volgt het verhaal over de woorden die gewisseld worden tussen God, Samuël en Eli. De ontmoeting tussen God en Samuël wordt in vers 15 'een gezicht' genoemd. Dat wil zeggen: dat wat Samuël heeft gezien. Ook in de volgende verzen gaat het opmerkelijk veel over zien. Zo accepteert Eli de bittere boodschap met de woorden: 'De Heer moge doen wat goed is in zijn ogen'. Na de woorden van God ziet de wereld

er voor Samuël en de mensen van Israël anders uit. De mensen zien in Samuël een profeet en Samuël ziet veel van God 'door het woord van de Heer'.

Zo lopen horen en zien door elkaar heen. Dat zegt vooral iets over de kracht van het woord. In het scheppingsverhaal is het woord het middel waarmee God het licht laat beginnen. Datzelfde woord schept nu licht in de duisternis van Israël. Er wordt een mens mee aangesproken. Omdat Samuël zich aangesproken voelt en de last van het woord wil dragen, wordt er voor anderen iets zichtbaar van Gods goede wil.

God – Eli – Samuël

Er is een opmerkelijk samenspel tussen de drie hoofdrolspelers die al in het eerste vers worden voorgesteld in hun onderlinge verhouding. Aan het begin wordt van Samuël gezegd dat hij in dienst staat van God, onder het toezicht van Eli. Aan het einde van het verhaal is die bemiddelende rol van Eli weggefallen.

Men moet niet te gering denken over het aandeel van Eli. Hij lijkt tamelijk passief en weinig daadkrachtig bij de opvoeding van zijn zonen. Hij heeft ook een beperkte kijk op de dingen. Dat bleek figuurlijk al in het eerste hoofdstuk, toen hij niet goed inzag wat er met Hanna aan de hand was. Nu geldt het ook letterlijk: hij is blind geworden. Als het erop aankomt, is hij echter wel degelijk een goede middelaar tussen God en mensen. Dat bleek al bij Hanna en nu ook bij Samuël. Eli staat voor het traditionele en het institutionele van de godsdienst. Hij vertegenwoordigt de bestaande, vaste vormen. Die kunnen veel van hun oorspronkelijke kracht

en glans verliezen. Je ziet het aan de manier waarop zijn zonen ermee omgaan. Maar de herinnering aan de vroegere ervaringen kunnen ook helpen om het nieuwe te begrijpen. Zo werkt dat in het samenspel van Samuël en Eli. God roept Samuël. Tot vier keer toe en de laatste keer noemt Hij zijn naam zelfs twee keer. Geholpen door Eli, die na drie keer pas echt wakker is en beseft dat God zelf roept, komt Samuël tot het inzicht dat het God is die roept. Het is huiveringwekkend. God komt heel dichtbij. Precies midden in het hoofdstuk lezen we dat de Heer bij Samuël blijft staan (vers 10). Dat is ongehoord! De eerste boodschap die Samuël als profeet krijgt, houdt een afrekening in met het verleden. Dit moet hij Eli vertellen. Die helpt hem daarbij. Eerst heeft Eli ervoor gezorgd dat Samuël kon luisteren naar God, nu brengt hij Samuël ertoe om Gods woorden door te geven. Het is opvallend dat daarbij dezelfde woorden worden gebruikt. Tot elf keer toe het werkwoord 'roepen'. Steeds sloeg dat op Samuëls roeping door God. De twaalfde keer is het Eli die roept. Samuël antwoordt hem zoals hij eerder God antwoordde: 'Hier ben ik'. Hij vertelt hem wat hij van God heeft gehoord. Nu is Samuël de middelaar geworden. Wat bij Eli uitzondering was, wordt bij zijn opvolger Samuël de regel, zoals we lezen in het laatste vers van dit hoofdstuk en in het eerste vers van het volgende hoofdstuk. Gods woord wordt weer gehoord en het wordt ook doorgegeven.

Klaas Spronk

Liturgische notities zie blz. 25

4–8 jaar naar keuze

- **Luisterspel:** De kinderen doen hun ogen dicht en luisteren naar de omgevingsgeluiden. Na een minuut vertellen ze wat ze allemaal hebben gehoord.
- **Herkenningspel:** Een kind zit met de ogen dicht in het midden van de kring. Een van de kinderen uit de kring sluipt naar het kind toe, gaat achter zijn of haar rug zitten en noemt de naam van het kind. Het kind raadt wie achter hem of haar zit. Als hij of zij het nog niet weet, zegt het kind achter hem of haar nog een keer de naam. Als het na drie keer niet geraden is, blijft het kind in het midden zitten. Raadt het wel wie het is, dan gaat het andere kind in het midden.
- **Lied:** U leert de kinderen het lied 'Samuël hoort 's nachts een stem' uit *Alles wordt nieuw II*, lied 8 (NZV).

9–12 jaar naar keuze

- **Spel:** Welke boodschap wil jij graag horen? De kinderen denken erover na en schrijven het op een geel briefje. De briefjes worden op een bal geplakt. De kinderen gaan in een kring staan. U laat muziek horen. Tijdens de muziek gooien ze de bal naar elkaar over. De speler die

de bal heeft als de muziek stopt, haalt er een briefje vanaf. Wil de speler de boodschap zelf graag horen, dan leest hij het hardop voor en houdt het zelf. Hij/zij kan ook besluiten de boodschap aan een ander te geven, die het dan hardop voorleest.

- **Voel je je geroepen?** Wanneer voel jij je geroepen om iets te doen? U beschrijft een situatie (je ziet dat iemand gepest wordt, een papiertje op de grond gooien, twee kinderen die ruzie maken, een zwerver) en de kinderen zeggen of ze zich geroepen voelen om iets te doen. Waarom wel/niet? Wat zouden ze doen?
- **Stellingenestafette:** U schrijft de stelling 'Vrede begint waar mensen elkaar bij de naam noemen' bovenaan een groot vel papier. Wat vinden de kinderen van de stelling? Hoe zouden zij de stelling 'Vrede begint...'afmaken? Wie een stelling weet, schrijft hem onder de eerste. Nadat erover gediscussieerd is, kan een volgende stelling worden opgeschreven. Laat hen vervolgens aangeven welke stelling volgens hen het belangrijkste is.

Terug in de kerk

Afhankelijk van de gekozen werkvorm zingen de kinderen het lied of laten ze zien wat ze hebben ge-

maakt. Als ze de poster van de Vredesweek hebben aangevuld met dingen waaraan zij zouden willen werken, kan deze worden opgehangen in de kerk. Na kerk-tijd kunnen de oudere gemeentelieden de briefjes lezen en er zelf een briefje aan toevoegen waarop staat wat zij de komende week voor de vrede kunnen doen. Volgende week, bij de afsluiting van de Vredesweek, kan er aandacht worden besteed aan de briefjes. Wat is gelukt? En wat niet?

Samen delen

Gebed: Dank U God, dat U ons blijft roepen, totdat we U horen. Amen.

Collecte: Zie voor het collectedoel de actie voor Ethiopië op blz. 3.

Tot ziens

Zingen: 'Afscheidslied' of ander slotlied, zie de gebruikswijzer *Werken met Kind op Zondag*. De kaars wordt uitgeblazen.

ideeën: duo decimo en redactie
Kind op Zondag

LITURGISCHE NOTITIES

Eerste zondag van de herfst

In veel kerken zal deze zondag gekleurd zijn door de Vredesweek. Tegen deze achtergrond valt bij de lezing van I Samuël 3 op dat iets nieuws (vrede!) begint waar er openheid is en waar mensen echt naar elkaar luisteren. Uit het Nieuwe Testament zou men hierbij aansluitend kunnen lezen over de roeping van de apostelen. Het *Oecumenisch Leesrooster* biedt naast de lezing uit I Samuël een lezing uit Marcus 9:30–37.

Liederen: Psalm 84, de psalm van de zondag bezingt het verlangen naar de echte ontmoeting met God, dus naar zoiets als de ervaring van Samuël. De 'lamp van God' (I Samuël 3:3) vinden we ook in Psalm 18 (vers 8 van de berijming) en 119 (vers 40). Met Gezang 329 neemt de gemeente de woorden van Samuël over: 'spreek Heer, uw gemeente hoort'. Gezang 150 verwoordt heel mooi hoe God mensen bij name roept. Het lied van de zondag is Gezang 395.

Suggesties kinderliederen: 'Samuël', *Bijbelliederen voor jonge kinderen*, lied 26 (Boekencentrum). 'Samuël en Eli', *Zitten of opstaan? I*, lied 19 (SGO). 'Samuël', *Zingend Geloven VII*, lied 50 (Boekencentrum). 'Samuël', *Alles wordt nieuw II*, lied 8 (NZV). 'Samuël', *Zingen alle dagen II*, lied 30 (NZV). Het lied van de week (school) is Psalm 105:1–13.

Klaas Spronk

INVALSHOEK Daar zit iets in!

► Soms geef je dingen aan elkaar door zonder dat je precies weet wat ze eigenlijk inhouden. Dat kan ook het geval zijn bij geloofs-overdracht. Maar dat werkt als het erop aankomt niet. Geloof kan verworden tot iets formeels: oude vormen zonder inhoud. Als je de moeite neemt je erin te verdiepen, kan het wel eens verrassend nieuw en actueel zijn.

I SAMUËL 4:1-22 De ark buitgemaakt

De ark van het verbond

Samuël komt niet voor in dit verhaal. Het gaat om het verleden, om oude tradities verbonden met de ark als cultussymbool. Daarnaast gaat het ook over de hoeders van die traditie: over de priesters, over Eli en zijn zonen.

De ark van het verbond herinnert aan de tocht door de woestijn, uit het diensthuis Egypte naar het beloofde land. De ark was een draagbaar heiligdom dat een aantal voorwerpen bevatte die herinnerden aan het verbond dat God met zijn volk had gesloten. De belangrijkste waren de twee stenen 'tafelen' met de tien woorden. God had ze zelf beschreven en aan Mozes gegeven als bezegeling van het verbond. Volgens Hebreeën 9:4 zaten er ook een gouden kruik met manna en de staf van Aäron in, die herinnerden aan verschillende momenten waarop God zijn belofte van bijstand aan zijn volk had waargemaakt.

In Exodus 25 wordt beschreven hoe de ark er precies uit zag. Het meest opvallend moeten de gouden 'verzoendeksel' en de twee engelengestalten (cherubs) daarboven zijn geweest. In 1 Samuël 4:4 wordt God 'de Heer der heerscharen' die op de cherubs troont' genoemd. Dat suggereert dat men veronderstelde dat de ark een soort troon van God was. Via de ark denkt men – Chofni en Pinechas, de zonen van Eli, voorop – God bij de strijd tegen de Filistij-

nen te kunnen betrekken. Het valt op dat men druk aan het slepen is met de ark, maar dat God zelf in feite buiten spel blijft. We horen niets van een gebed of raadpleging of iets dergelijks. En dat terwijl we juist in het voorafgaande lezen dat er met Samuël een nieuwe profeet was gekomen. Heel het volk had dat erkend. In plaats van voor het levende woord kiest men voor een doods voorwerp. Dat is makkelijker te manipuleren. Het zal echter niet werken.

Vergeleken met de Israëlieten onder leiding van Chofni en Pinechas lijken de Filistijnen beter te beseffen waar het hier om gaat. Zij letten meer op datgene waarnaar (de inhoud van) de ark verwijst. Ze spreken over God die Egypte heeft geslagen en zijn volk door de woestijn heeft geleid. Meer dan de Israëlieten beseffen ze ook dat men zich niet kan verschuilen achter eerbiedwaardige voorwerpen. Men zal zelf voor de dag moeten komen en een keuze moeten maken. Zij kiezen voor een moedige strijd. En winnen.

Het einde

In de strijd met de Filistijnen komen Chofni en Pinechas samen met talrijke volksgenoten om. Zo wordt vervuld wat aan Samuël was voorgezegd. Tegelijkertijd wordt dat het einde van Eli. De manier waarop hij sterft is veelzeggend. Zijn hele leven lang was hij al weinig voortvarend geweest. Hij leek alles maar op zijn beloop te laten en zat als vastgenageld op zijn zetel. Die stoel staat voor zijn status. Daar deed hij weinig tot niets mee. En nu gaat hij met stoel, status en al omver. Opnieuw steekt hij geen poot uit en breekt zijn nek. Zo sterven vader en zonen op dezelfde dag. Met de volgende generatie gaat het al niet veel beter. De vrouw van Pinechas bevalt van schrik voorbarig van een zoon. Zij overleeft dit niet en geeft haar kind weinig hoop van leven mee. Ze noemt hem Ikabod. Dat betekent 'waar is de eer?' Na alles wat er gebeurd was, is die eer

ver te zoeken. De zaak lijkt hopeloos verloren.

Het begin

Heel deze treurige geschiedenis is als een afrekening met het verleden. Met Eli eindigt een afgeronde periode van veertig jaar richterschap. Er wordt als het ware schoon schip gemaakt voor een nieuw begin onder Samuël en via hem met de koning naar Gods hart. Het is God die dat nieuwe begin maakt. Dat kun je zien aan hoe het verder gaat met de ark. Zonder toedoen van de Israëlieten brengt God via de ark de Filistijnen een gevoelige nederlaag toe, die voelbaar is tot in het hart van de Filistijnse eredienst. In 1 Samuël 5 lezen we hoe de god van de Filistijnen, Dagon, diep moet buigen. Na vele omzwervingen en veel narigheid voor de Filistijnen komt de ark uiteindelijk weer in Israël. Op die plaats richt Samuël een gedenksteen op (1 Sam. 7:12). Hij noemt die Eben-Haëzer, 'steen van de hulp', als symbool dat God zijn volk heeft geholpen. Dezelfde naam kwamen we tegen aan het begin van deze geschiedenis, in 1 Samuël 4:1. Na veel leerzame ervaringen weet het volk nu dat Gods hulp niet zonder meer beschikbaar is. Men moet op de inhoud letten en kritisch naar zichzelf durven kijken.

Klaas Spronk

Liturgische notities zie blz. 34

VIEREN MET KINDEREN

1 Samuël 4:1–22

Invalshoek: Daar zit iets in!

Voorbereiding

Zondagsscholen kunnen gebruik maken van alle onderdelen van deze viering.

Parochies kunnen gebruik maken van de rubriek 'Kinderen gaan voor' op blz. 37. Deze rubriek werkt de lezing uit Marcus 9:38–48 uit volgens het *R.K. Lectionarium*.

Gebruikswijzer

In deze rubriek wordt een aantal malen verwezen naar de gebruikswijzer *Werken met Kind op Zondag*. Hierin vindt u de tekst en melodie van enkele vaste onderdelen in deze rubriek. U kunt de gebruikswijzer aanvragen bij de NZV.

Viertafel

- groen kleed
- bijbel of kinderbijbel
- collectemand
- kaars
- een beer met blauw en wit lint om zijn nek

In de kerk

Welkom

Zingen: 'Welkomstlied' of ander openingslied, zie de gebruikswijzer *Werken met Kind op Zondag*. De kaars wordt aangestoken.

Kyrië en gloria

Zingen of zeggen: 'Kyrië' en 'Gloria', zie de gebruikswijzer *Werken met Kind op Zondag*.

Kinderen in het midden alle leeftijden

U laat de beer aan de kinderen zien en vertelt dat het een mascotte is. Weten de kinderen wat een mascotte is? Wanneer gebruik je een mascotte? Wat zouden de kleuren van het lint betekenen? U vertelt het verhaal van de beer.

De beer

Het gaat niet goed met Blauw-Wit. De hele wedstrijd staat het korfbalteam al achter op Oranje-Zwart. 'Hadden we onze mascotte maar meegenomen', zucht José. 'Mijn broertje Rob haalt hem op', zegt Kees. 'Kijk, daar is hij al!' Rob zwaait en zet de beer naast het veld. Even later schalt de stem van de speaker over het veld:

'En... Blauw-Wit scoort. Een prachtige worp van Renate!' Renate rent naar de rand van het veld. Ze pakt de beer en gooit hem in de lucht. 'Lang leve onze mascotte!' roept ze. De supporters van Blauw-Wit juichen. Nu staat het 2–1. Misschien kunnen ze toch nog winnen. Net voor de rust scoort José de tweede punt. Ze staan gelijk!

De spelers van Oranje-Zwart sloffen naar de kleedkamer. 'Ze hebben hun mascotte opgehaald', zegt Peter. 'Nu kunnen wij het wel vergeten.' 'Als we zo blijven spelen wel', vindt Marlies. 'Kom op. We laten ons toch niet door zo'n stomme beer op onze kop zitten. Wij zijn gewoon beter!'

Na de rust komen de spelers van Blauw-Wit vrolijk het veld op. Kees zet de beer weer naast het veld. Blauw-Wit voelt zich beresterk maar speelt de bal slordig. Oranje-Zwart speelt fel. Het lijkt wel of ze overal tegelijk zijn. De ene worp na de andere is raak. En bij het laatste fluitsignaal is de stand 8–2 voor Oranje-Zwart. Juichend rent het team over het veld. Marlies grist de beer van de rand van het veld en gooit hem met een mooie worp door de korf. Blauw-Wit blijft verslagen achter. José pakt de beer op en strijkt zijn blauw-witte lint glad. 'Hoe kan dat nou?' vraagt ze. 'Dat is niet zo moeilijk', zegt een toeschouwer. 'Zij speelden gewoon beter.' Praat nog even na met de kinderen over de wedstrijd. Brengt een mascotte altijd geluk?

Vandaag gaat het verhaal uit de Bijbel over de ark, een prachtig versierde kist die in de tempel van Silo staat. In die kist liggen twee stenen met daarop de Tien Woorden. De Israëlieten halen de ark op als ze moeten vechten in de oorlog. Ze denken dat ze dan wel zullen winnen. Hoe dat afloopt, hoor je in de nevenruimte.

Het licht dat meegaat naar de nevenruimte wordt aangestoken. *Zingen of zeggen* 'Licht', zie de gebruikswijzer *Werken met Kind op Zondag*.

In de eigen ruimte

Vertelling

Naar 1 Samuël 4:1–22

Om te doen alle leeftijden naar keuze

- Het tijdschrift *Kleur in de kerk* biedt werkbladen bij de verhalen in *Kind op Zondag*. Meer informatie over het werkblad van vandaag vindt u op de pagina 'Aantekeningen'.
- *Lees of zing een lied:* Zie de liturgische notities voor deze zondag.
- *Gesprek:* De Israëlieten nemen de ark mee als een mascotte, zonder eerbied en respect voor de inhoud. Praat met de kinderen over de ark van het verbond (laat eventueel een afbeelding zien, zie de pagina 'Aantekeningen'). Waarom wordt de ark zo genoemd? Welke betekenis heeft de ark? Hoe moeten mensen met de ark omgaan? Op welke manier hadden de Israëlieten wel om hulp van God kunnen vragen?

4 – 8 jaar naar keuze

- *Raadspel:* U neemt een doosje mee en doet daar een voorwerp